

„Gnomy, skrzaty i krasnale”

Gnomy, skrzaty i krasnale to przyjazne ludziom istoty pojawiające się często w literaturze polskiej i zagranicznej, szczególnie w baśniach.

Gnom to legendarna lub baśniowa istota o niewielkim wzroście, mieszkająca zazwyczaj pod ziemią. Słowo to bywa często używane jako synonim **krasnoludka**. Według Paracelsusa (lekarza i przyrodnika, zwanego ojcem medycyny nowożytnej) gnomy były żywiołakami, najważniejszymi z duchów żywiołu ziemi i potrafiły poruszać się w ziemi z taką samą łatwością, jak ludzie po ziemi. Promienie słoneczne zmieniały je w kamień.

Skrzaty to nadprzyrodzone istoty wyglądem przypominające małych ludzi. Przeważnie są przedstawiane w szpiczastych czerwonych czapczkach, od koloru których pochodzi ich polska nazwa krasnoludków. W mitach słowiańskich skrzaty, zwane duchami domowymi, były istotami mieszkającymi w każdym domu. Duchy domowe dzielono na dwie kategorie: przyjazne i niebezpieczne (dobrym ludziom pomagały, natomiast sprawiały kłopoty złym).

Krasnale zwane także kraśniętami, skrzatami, ubożętami, podziomkami lub inkluzami, to niewielkie istotki, opiekuńcze duszki domowe. Za dnia chowały się pod progiem, za piecem, w mysich norach czy zakamarkach kuźni lub stajni. W nocy, gdy domownicy położyli się spać, wychodziły i przed pianiem koguta chodziły wokół obejścia, dokańczając przerwane prace domowe i strzegąc dzieci przed złymi duchami.

Ich polska nazwa to **krasnoludki**, ale w wielu regionach naszego kraju nazywano je różnie: na Mazowszu – latawiec; na Pomorzu, Wielkopolsce i na Śląsku – skrzat albo karzełek; na Mazurach – kłobuk albo kobold; na Podlasiu – kraśniak albo domowik; na Dolnym Śląsku – podziomek lub piędzimeżyk. A w całej Polsce przed wiekami mówiono na nie bożęta lub ubożęta.

W Danii i Norwegii krasnoludek to **nisse**; w Szwecji – **tomte**; w Finlandii – **tonttu**; w Holandii – **kabouter**; w Szkocji i północnej Anglii – **brownie**; w Irlandii - **Leprechaun** (czyt. Leprikon); w Niemczech – **Heinzelmännchen**; w Słowenii – **škrat**; w Rosji – **domowik**.

Jak wygląda krasnoludek?

Krasnoludki wyglądem przypominają małych ludzi. Mają ok. 15 cm wzrostu, dużą głowę, wydatny nos, często sumiaste wąsy i długą brodę. Ich broda jest czysta i zadbana, cięta lekko w szpic, sięgająca do piersi lub pasa. Dorosły krasnal waży 300 gramów.

Krasnale noszą wełniane lub lniane koszule. Na wierzch zakładają bluzeczki w różnych kolorach, a na to kabacik, kamizelkę albo kurteczkę. Krasnale mają spodnie lub rajtuzy, a panie krasnalkowe – szerokie spódnice. W domu krasnoludki noszą kapcie z miękkiego łyka lub filcowe walonki, a do pracy zakładają drewniane saboty albo trepki z grubego płótna lub filcu, nasączone tłuszczem lub smołą.

Krasnale przeważnie noszą spiczaste czerwone czapki uszyte z grubego płótna lub filcu. Polska nazwa krasnoludka, inaczej *kraśnię*, *krasnalek*, *kraśniak*, pochodzi właśnie od charakterystycznej czerwonej czapeczki.

Gdzie można spotkać krasnoludka?

W lesie

Na wydmach

W ogrodzie

W domu

Na wsi

Na Syberii

<http://zoo6.bloc.pl/html>

Krasnoludki można spotkać w lesie (wśród mchów i porostów, w korzeniach drzew, w dziuplach), w jaskiniach, podziemnej kopalni, ogrodzie, na wydmach, a nawet w dalekiej Syberii oraz w domach ludzi. Za dnia chowają się pod progiem, za piecem, w mysich norach czy zakamarkach kuźni lub stajni.

Gdzie mieszkają krasnoludki?

Krasnale lubią mieć kontakt z naturą, która daje im schronienie oraz pożywienie i dlatego najczęściej budują swoje domy w lasach, zagajnikach, na skraju łąk, nad jeziorami albo w górach.

Domy krasnali powstają najczęściej w pobliżu drzew, które dają ochronę przed wiatrem i dzikimi zwierzętami, a poza tym pozwalają ukryć różne wejścia i wyjścia. Najczęściej domy zbudowane są pod ziemią, pomiędzy korzeniami. Czasami domy krasnoludków powstają też w wielkich, spróchniałych w środku pniach drzew lub pod kapeluszami grzybów.

Coraz więcej krasnali mieszka w miastach. Urządzają się wygodnie w piwnicach i na strychach opuszczonych domów, w kominach i magazynach.

Jak urządzają swoje domy?

Ponieważ krasnale lubią się krzątać, to ich dom ma wiele zakamarków. Są tam piwnice i spiżarnie, składzik na narzędzia, skarbczyk, wejścia do kopalni i podziemnych ulic. Jest też salon połączony z kuchnią, a w niej piec i palenisko. Na parterze są prosto urządzone sypialnie. W domu krasnali jest też biblioteka, w której krasnale przechowują książki i zapiski o całym swym rodzie oraz zielarnia, gdzie suszą i marynują zioła, nasiona, listki, korzonki i pestki. W specjalnym pokoju krasnale przechowują wszystkie czapki.

Gdzie śpią krasnoludki?

Krasnoludki mają w swoich domach sypialnie, ale ponieważ czasami noc ich zastaje podczas pracy wówczas szukają sobie wygodnych miejsc do spania. W ciepłe noce chętnie wypoczywają na świeżym powietrzu.

Co jedzą krasnoludki?

Krasnoludki lubią jeść przy zapalonych świecach lub przy ognisku. Piją różne herbatki ziołowe: z mięty, rumianku lub pokrzywy. Żywią się prostymi i zdrowymi produktami. Jedzą grzyby, jajka, zupę z ziaren zbóż, chleb z mąki żółodziowej, konfitury z malin, jeżyn oraz jagód, orzechy laskowe, włoskie oraz bukowe, groch, fasolę, jarzyny, mus z jabłek i innych owoców leśnych. Do głównego posiłku nie może zabraknąć miodu pitnego. Nie jedzą mięsa, bo nie polują na żadne zwierzęta. Łowią za to ryby i sporządzają z nich wiele smakowitych potraw.

Jak podróżują?

Krasnoludki prowadzą osiadły tryb życia. Najczęściej chodzą pieszo. Nie lubią podróżować, ale czasem wybierają się w odwiedziny do krewnych. Zwykle podróżują pojazdami zaprzęgowymi, a najpopularniejszym zwierzęciem pociągowym w świecie krasnali są myszy. Krasnale często korzystają z ludzkich środków transportu, a niekiedy z pomocy bociana albo żurawia.

Jakie mają hobby?

Najpopularniejsze hobby krasnoludków to kolekcjonerstwo. Krasnale najchętniej kolekcjonują topory, miecze, zbroje i kilofy po pradziadkach. Niektórzy zbierają perły, diamenty, rubiny, bryłki złota i inne skarby wydobyte w kopalniach, a jeszcze inni szyszki, dzwonki lub muszelki. Oprócz zbieractwa lubią wycinanie w drewnie oraz dmuchanie szkła. Panie krasnalkowe chętnie tkają kilimy i układają piękne bukiety z traw i ziół suszonych na piecu.

Czy krasnoludki lubią muzykę?

Krasnoludki są bardzo muzykalne. Wiezorami lubią grać na różnych instrumentach: trąbie, dudach, bębenku, fujarkach, skrzypcach. Muzykują całymi rodzinami. Uwielbiają śpiewać i robią to przy każdej okazji. Krasnoludki najbardziej lubią piosenkę „Hej ho, hej ho, do pracy by się szło...”.

Jak zarabiają na życie?

Krasnoludki często pracują w kopalni: drążą korytarze i chodniki. Niektóre zajmują się uprawą ziemi, a jeszcze inne zwożeniem drewna z lasu. Szklarze pracują w hutach szkła i przez długie rurki wydychają piękne kolorowe naczynia. Kowale wykuwają piękne metalowe przedmioty, krawcy szyją stroje dla krasnoludków, a snycerze robią broń dla myśliwych i rybaków.

Czy lubią zwierzęta?

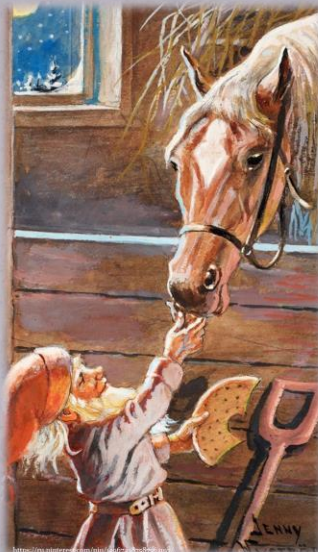
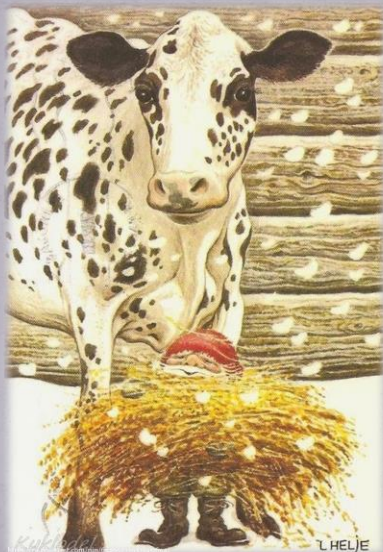

Krasnoludki utrzymują bliskie kontakty ze zwierzętami. Mówią językiem zwierząt i rozumieją ich problemy. W długie, mroźne zimy pomagają głodnym ptakom, dokarmiają zwierzęta leśne. Spieszą na ratunek zwierzętom, które wpadły w tarapaty. Usuwają kleszcze jeżom, nastawiają zwichnięte nogi młodym zajęczkom i koziołkom, uwalniają złapane w sidła zwierzęta, przyprowadzają zgubione młode zwierzęta do ich mam, podnoszą z ziemi pisklaki, które wypadły z gniazd.

W jaki sposób pomagają ludziom?

Według wierzeń ludowych, głównym zadaniem krasnoludków było pomagać człowiekowi w pracach domowych i pomnażać jego majątek. Tam, gdzie mieszkają krasnoludki, panuje dobrobyt i porządek. W nocy, gdy domownicy kładą się spać, krasnoludki wychodzą i dokończają przerwane prace domowe. Strzegą dzieci przed złymi duchami.

Krasnoludki dbają również o zwierzęta domowe.

Czy krasnoludki lubią zimę?

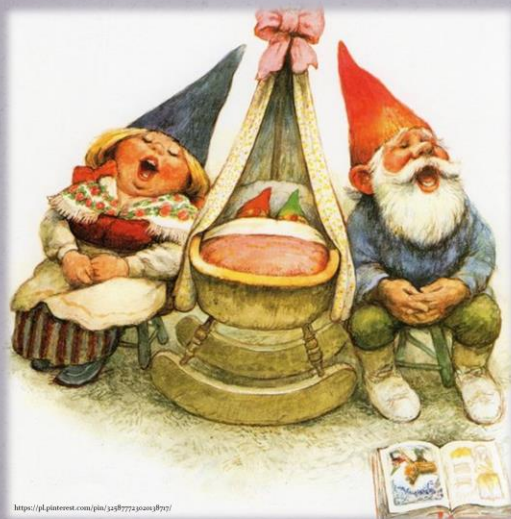
Tak! W zimie krasnoludki lubią jeździć na sankach, łyżwach i nartach. Chętnie lepią śniegowe rzeźby.

Jak spędzają wolny czas?

Krasnoludki po pracy lubią czytać książki, śpiewać i tańczyć, słuchać muzyki. Wiezorami cerują swoje dziurawe skarpetki lub przyszywają guziki.

Czy krasnoludki mają dzieci?

Oczywiście. Rodzice każdą wolną chwilę poświęcają na zabawę z dziećmi i uczenie ich różnych pożytecznych rzeczy. Są bardzo cierpliwi i nigdy nie krzyczą na dzieci, zawsze im wszystko tłumaczą. W wychowywaniu małych krasnoludków biorą udział wszyscy domownicy, kuzyni i sąsiedzi ucząc je, że trzeba być dobrym, wyrozumiałym, życzliwym i pomocnym dla innych.

Kim są krasnale ogrodowe?

Ogrodowe krasnale to figurki z ceramiki, gipsu lub tworzywa sztucznego, przeznaczone do dekoracji ogrodu przydomowego. Wzorem do postaci krasnala byli niemieccy górnicy z okresu średniowiecza. Według szacunkowych ocen w niemieckich ogrodach znajduje się około 25 milionów krasnali.

Największy krasnal ogrodowy na świecie - zdobywca rekordu Guinnessa w 2009 r., noszący imię Soluś, znajduje się w Polsce, w Parku Krasnala w Nowej Soli. Ma wysokość 5,41 m.

Krasnoludki nie lubią krasnali ogrodowych, bo uważają, że są to paskudne i nieprawdziwe wizerunki ich małego, ale dzielnego ludu.

Kto pisał o krasnoludkach?

Ciekawe informacje na temat krasnoludków można znaleźć w książkach, które pozwalają zgłębić krasnalkowe zwyczaje:

Maria Konopnicka „O krasnoludkach i sierotce Marysi”

Lucyna Krzemieniecka „Z przygód krasnala Hałabały”

Julian Ejsmond „Baśń o ziemnych ludkach”

Maria Konopnicka „Na jagody”

Hans Chrystian Andersen „Krasnoludek”

Maria Kownacka „Krasnoludek Zmarzłaczek”

Jakub i Wilhelm Grimm „O królewnie Śnieżce i siedmiu krasnoludkach”

Gdzie znaleźć krasnoludka?

Koparkuś

Syzyfki

Capgeminiusz Programista

Kowal

Życzliwek

Kominiarz Florianek

Mellonik

Fot. W. Twardowska

Niewielu ludzi może pochwalić się spotkaniem z krasnoludkiem. Zazwyczaj unikają one zgiełku i wielkich rozmiarów obuwia. Nie spacerują gromadnie, nie robią hałasu, nie wchodzi w konflikt z władzą. Doskonale zacierają ślady. Nie są jednak niewidzialne. Jeśli ktoś wytrwale tropić będzie krasnoludka – uda mu się z pewnością, pamiętać należy jedynie o odpowiednich narzędziach. Konieczne są: lupa, ciżmy oraz maść na ból pleców spowodowany ciągłym schylaniem.

Pełno krasnali jest we Wrocławiu. Kryją się w uliczkach i zaułkach, umykają przed wzrokiem przechodniów. Jest ich już 337 i wciąż przybywa!

Na zdjęciach niektóre z nich:

Koparkuś - brał udział w modernizacji nabrzeża Odry i coś... gdyby nie on bulwar nie wyglądałby tak pięknie jak teraz. Wypatrujcie go uważnie – jeździ tam na swojej koparce!

Syzyfki - pracowite krasnale toczące jedną z granitowych kul – niestety podczas gdy jeden z nich popycha kulę przed siebie, drugi zapiera się nogami i próbuje stoczyć ją w dół ulicy. Tym sposobem kamraci siłują się ze sobą już od kilku lat, nie mając nawet cienia podejrzenia, że wzajemnie sobie przeszkadzają.

Capgeminiusz Programista - skrzat, który ogarnia i oswaja świat kodów (Java, C++, Oracle to dla niego pestka).

Kowal - w całym Wrocławiu znany był od zawsze z talentu do przekształcania metali w prawdziwe dzieła sztuki.

Życzliwek - promuje ideę życzliwości, prowadzi bloga, jest obecny również na Facebooku. Doczekał się nawet swojego święta.

Florianek - jest pierwszym kominiarzem wśród krasnali i każdemu przyniesie szczęście. Przechodząc obok nie zapomnijcie chwycić za guzik – swój albo jego kominiarskiego mundurka.

Mellonik - krasnal-finansista, pilnuje wejścia do biura jednego z amerykańskich banków.

<https://www.pinterest.com/pin/4392733084939666/>

*„Czy to bajka, czy nie bajka,
Myślcie sobie, jak tam chcecie.
A ja przecież wam powiadam:
Krasnoludki są na świecie!”*

M. Konopnicka

KINO ŚWIAT

Zapraszamy na film!

Bibliografia:

- „Wielka encyklopedia krasnoludków” M. Przewoźniak
- „Skrzaty” Wil Huygen
- <http://krasnale.pl/>
- <https://pl.wikipedia.org/wiki/Krasnoludek>

Zebrała:

mgr Wiesława Twardowska

Zapraszamy na film!